

SPRAWOZDANIE  
Z DZIAŁALNOŚCI PEŁNOMOCNIKA  
RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO  
TRAKTOWANIA ZA OKRES  
OD 1 STYCZNIA 2018 R.  
DO 31 GRUDNIA 2018 R.

Warszawa, 2019

WSTĘP .....	5
<b>1. PEŁNOMOCNIK RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA .....</b>	<b>6</b>
<b>1.1 Podstawa prawna działania, kompetencje i zadania .....</b>	<b>6</b>
<b>2. MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE PRZESTRZEGANIA ZASADY RÓWNEGO TRAKTOWANIA.....</b>	<b>8</b>
<b>2.1 Wystąpienia w sprawach związanych z naruszeniem zasady równego traktowania .....</b>	<b>8</b>
2.1.1 Wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie zasad związanych z dostępem do leków stosowanych w terapii zakażenia wirusem HIV .....	8
2.1.2 Wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie liczby spraw zakończonych oraz nowych, które wpłynęły w 2017 r. do sądów powszechnych w związku z naruszeniem zasady równego traktowania, wskazanej w ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania .....	9
2.1.3 Wystąpienie do Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w sprawie szkoleń dla specjalistów ujętych w programach szkoleniowych KSSiP za rok 2017 oraz na rok 2018. ....	9
2.1.4 Wystąpienie do Dyrektora Narodowego Centrum Badań Jądrowych w sprawie odmowy 13-latce zwiedzania Centrum z powodu "niepolsko brzmiącego nazwiska" .....	11
2.1.5 Pismo do Przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Gdańsku w związku z incydem, który zakłócił obchody Święta Jom Kipur w Nowej Synagodze w Gdańsku Wrzeszczu.....	12
2.1.6 Wystąpienie do Prezydenta miasta Legionowa w sprawie sposobu przedstawiania przez kandydatów Porozumienia Samorządowego do rady miasta i rady powiatu.....	12
2.1.7 Wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie działań zmierzających do delegalizacji stowarzyszenia <i>Duma i Nowoczesność</i> .....	13
2.1.8 Wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wypowiedzi wojewody lubelskiego .....	14
2.1.9 Wystąpienia do Prokuratora Krajowego w sprawie incydentów o charakterze religijnym, narodowościowym lub rasistowskim .....	14
2.1.10 Wystąpienie do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie uwzględnienia w podstawie programowej oraz programach nauczania aspektu równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji.....	14
2.1.11 Konsultacje z Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zmian w ustawie z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP .....	16
2.1.12 Wystąpienie do Prezesa Zarządu Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Legnicy.....	17
2.1.13 Wystąpienie do Prezesa TVP w sprawie nierzetelnych przekazów medialnych na temat wyznawców islamu .....	17

2.1.14 Wystąpienie do Ministra Obrony Narodowej w sprawie zbierania danych o obywatelach polskich narodowości innej niż polska .....	17
2.1.15 Wystąpienie do Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o przekazanie wyjaśnień dotyczących odwołania Prezes Towarzystwa Ukraińskiego z Komitetu Ochrony Pamięci i Męczeństwa przy Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie .....	18
2.1.16 Stanowisko Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w odpowiedzi na oświadczenie organizacji mniejszości narodowych i etnicznych w sprawie narastającej fali agresji na tle narodowym, rasowym i religijnym .....	19
<b>2.2 Działania wynikające z zobowiązań międzynarodowych i członkostwa Polski w organizacjach międzynarodowych.....</b>	<b>20</b>
2.2.1 Przygotowywanie stanowisk w sprawach prejudycjalnych .....	20
2.2.2 Wniosek dotyczący dyrektywy Rady Unii Europejskiej w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.....	24
2.2.3 Przygotowanie stanowisk Rządu w odniesieniu do dokumentów: Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego: Sprawozdanie na temat wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie wzmocnienia zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn dzięki przejrzystości oraz Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego: Plan działania UE na lata 2017-2019. Eliminowanie zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć. ....	25
2.2.4 Obrona sprawozdania RP z wykonania Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w Genewie .....	26
<b>2.3 Międzynarodowe zespoły, grupy, rady w których działają przedstawiciele Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania.....</b>	<b>27</b>
2.3.1 Unia Europejska .....	27
2.3.1.1 Grupa Wysokiego Szczebla ds. Gender Mainstreaming oraz Komitet Doradczy Komisji Europejskiej ds. równości szans kobiet i mężczyzn.....	27
2.3.1.2 Grupa Wysokiego Szczebla ds. Niedyskryminacji, Równości i Różnorodności.....	28
2.3.1.3 Grupa ekspercka Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) – Thematic Network on Gender Mainstreaming.....	28
2.3.1.4 Rada Zarządzająca Europejskiego Instytutu Równości Płci (Management Board of European Institute for Gender Equality -EIGE).....	28
2.3.2 Rada Europy .....	29
2.3.2.1 Komisja do spraw Równości Płci (GEC) .....	29
<b>2.4 Sprawy wpływające do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania.....</b>	<b>29</b>

<b>3. PROMOWANIE, UPOWSZECHNIANIE I PROPAGOWANIE PROBLEMATYKI RÓWNEGO TRAKTOWANIA.....</b>	<b>30</b>
<b>3.1 Projekty realizowane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania .....</b>	<b>30</b>
3.1.1 Realizacja projektu pt. „Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz modelu współpracy międzysektorowej na rzecz równości szans płci” .....	30
<b>4. WYBRANE SPOTKANIA PEŁNOMOCNIKA Z PRZEDSTAWICIELAMI INSTYTUCJI I ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYMI W OBSZARZE RÓWNEGO TRAKTOWANIA.....</b>	<b>33</b>
<b>5. Wykaz spotkań, wydarzeń i konferencji objętych honorowym patronatem Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w roku 2018.....</b>	<b>39</b>

## WSTĘP

---

Sprawozdanie z działalności Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania stanowi wykonanie art. 23 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania<sup>1</sup>, ustanawiającego obowiązek przedstawienia Radzie Ministrów okresowej informacji o pracy Pełnomocnika.

Niniejsze sprawozdanie przedstawia najważniejsze działania i inicjatywy podjęte przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. Opisuje również działania podejmowane przez Pełnomocnika w sprawach związanych z naruszeniem zasady równego traktowania.

Sprawozdanie przedstawia także działania Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania podejmowane na rzecz promowania, upowszechniania i propagowania problematyki równego traktowania oraz działania podejmowane przez Pełnomocnika w ramach monitorowania sytuacji w zakresie przestrzegania zasady równego traktowania.

---

<sup>1</sup> Dz. U. z 2016 r. poz. 1219.

# **1. PEŁNOMOCNIK RZĄDU DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA**

---

## **1.1 Podstawa prawna działania, kompetencje i zadania**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, dalej zwaną „ustawą”. Przepisy ustawy określają obszary i sposoby przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania ze względu na wskazane w niej cechy prawnie chronione oraz organy właściwe w zakresie realizacji zasady równego traktowania. Stosownie do art. 18 ustawy wykonywanie zadań dotyczących realizacji zasady równego traktowania powierzono Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania.

Tryb powoływania i odwoływania Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania został określony w art. 20 ustawy, zgodnie, z którym uprawnienie to przysługuje Prezesowi Rady Ministrów. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania realizując zasadę równego traktowania podległy jest wyłącznie Presowi Rady Ministrów.

Stosownie do art. 21 ust. 2 ustawy do zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania należy w szczególności:

- 1) opracowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie równego traktowania;
- 2) przeprowadzanie analiz i ocen rozwiązań prawnych pod kątem respektowania zasady równego traktowania, a także występowanie z wnioskami o wydanie lub zmianę aktów prawnych;
- 3) podejmowanie działań zmierzających do eliminacji lub ograniczających skutki powstałe w wyniku naruszenia zasady równego traktowania;
- 4) dokonywanie analiz i ocen sytuacji prawnej i społecznej w zakresie równego traktowania oraz inicjowanie, realizowanie, koordynowanie lub monitorowanie działań zmierzających do zapewnienia równego traktowania, a także do ochrony przed dyskryminacją;
- 5) monitorowanie sytuacji w zakresie przestrzegania zasady równego traktowania;
- 6) promowanie, upowszechnianie i propagowanie problematyki równego traktowania;
- 7) współpraca z właściwymi organami administracji publicznej, partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w zakresie równego traktowania;
- 8) współpraca z zagranicznymi i międzynarodowymi organizacjami i organami działającymi w zakresie równego traktowania.

Obowiązek wskazania organu lub organów do spraw promowania, analizowania, monitorowania oraz wspierania równego traktowania, jak również świadczących niezależną pomoc ofiarom dyskryminacji we wnoszeniu skarg w sprawach związanych z naruszeniem zasady równego traktowania został określony w dyrektywach:

- 1) Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz. Urz. WE L 180 z 19.07.2000, str. 22 - Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 20, t. 1, str. 23);

- 2) Rady 2004/113/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług (Dz. Urz. UE L 373 z 21.12.2004, str. 37);
- 3) dyrektywie 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (Dz. Urz. UE L 204 z 26.07.2006, str. 23);
- 4) Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/41/UE z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie stosowania zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn prowadzących działalność na własnych rachunek oraz uchylającej dyrektywę Rady 613/EWG (Dz. Urz. UE L 180 z 15.07.2010, str. 1).

W rozumieniu przepisów wyżej wymienionych dyrektyw organami odpowiedzialnymi za realizację zasady równego traktowania są Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania. Kompetencje tych organów, niezbędne do promowania, analizowania, monitorowania i wspierania równego traktowania, zostały określone w ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich<sup>2</sup> oraz ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Dyrektywy Unii Europejskiej nałożyły na państwa członkowskie obowiązek wskazania organu lub organów świadczących niezależną pomoc ofiarom dyskryminacji we wnoszeniu skarg w sprawach o dyskryminację, prowadzenia niezależnych badań dotyczących dyskryminacji oraz publikacji niezależnych sprawozdań i wydawania zaleceń na temat wszystkich problemów związanych z dyskryminacją. Kompetencje w tym zakresie realizuje Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie art. 11 ust. 2 oraz art. 17b ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

---

<sup>2</sup> Dz. U. z 2018 r. poz. 2179, z późn. zm.

## **2. MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE PRZESTRZEGANIA ZASADY RÓWNEGO TRAKTOWANIA**

---

### **2.1 Wystąpienia w sprawach związanych z naruszeniem zasady równego traktowania**

---

#### **2.1.1 Wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie zasad związanych z dostępem do leków stosowanych w terapii zakażenia wirusem HIV**

---

Do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania swoją korespondencję z Ministrem Zdrowia skierowało Stowarzyszenie Wolontariuszy Wobec AIDS „Bądź z nami”. Korespondencja dotyczyła ogłoszonego przetargu na leki stosowane w terapii zakażenia HIV. Przewodnicząca Stowarzyszenia podniosła w niej kwestię zmiany warunków przetargu, które w jej opinii mogą mieć negatywny wpływ na jakość leczenia lub/i zmniejszenie ilości leczonych osób.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Ministra Zdrowia z prośbą o informację o zasadach i przedmiocie prowadzonego przetargu oraz potencjalnych konsekwencjach wyniku przetargu dla pacjentów z HIV. Jednocześnie, w związku z docierającymi do Pełnomocnika obawami organizacji działających na rzecz osób żyjących z HIV, prosił o informację, czy projekt dokumentu „Polityka Lekowa Państwa 2018-2020” zapewni wystarczający dostęp do nowoczesnych, skutecznych i akceptowalnych przez pacjentów leków stosowanych w terapii zakażenia HIV. Dotychczasowy program leczenia HIV i rozwiązania stosowane w tym zakresie w Polsce są jednymi z wzorcowych programów w Europie i spotykają się z uznaniem pacjentów oraz wysoką oceną lekarzy. Dlatego też, w opinii Pełnomocnika, należy dążyć, aby przygotowywane w tym obszarze kolejne dokumenty nadal zapewniały równy dostęp do skutecznego leczenia dla wszystkich osób żyjących z HIV.

W odpowiedzi Ministerstwo Zdrowia zapewniło m.in., że zakupy leków ARV - dla potrzeb realizacji programu polityki zdrowotnej pn. Leczenie antyretrowirusowe osób żyjących z wirusem HIV w Polsce na lata 2017 – 2021 - są prowadzone przez cały rok w sposób ciągły i systematyczny, z zachowaniem zasady, aby gwarantowany okres zabezpieczenia pacjentów w leki obejmował przedział czasowy 2-3 miesiące. W zakresie dot. projektu dokumentu pn. Polityka Lekowa Państwa 2018-2020 i obaw, czy planowane zmiany zapewnią wystarczający dostęp do nowoczesnych, skutecznych, akceptowalnych przez pacjentów leków stosowanych w terapii zakażenia HIV, Ministerstwo Zdrowia zapewniło, że wszelkie ew. zmiany w zakresie leczenia antyretrowirusowego w Polsce odbywać się będą w sposób przemyślany i bezpieczny gwarantujący zabezpieczenie ciągłości leczenia dla pacjentów objętych programem.



---

### **2.1.2 Wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie liczby spraw zakończonych oraz nowych, które wpłynęły w 2017 r. do sądów powszechnych w związku z naruszeniem zasady równego traktowania, wskazanej w ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w ramach prowadzonego monitoringu wykonania ustawy o wdrażaniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o przekazanie informacji o liczbie spraw zakończonych w trybie procesowym oraz nowych, które wpłynęły w 2017 r. do sądów powszechnych w związku z naruszeniem zasady równego traktowania, wskazanej w ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

W odpowiedzi Minister Sprawiedliwości poinformował, że liczba spraw o odszkodowanie na podstawie ww. ustawy wpływających do sądów powszechnych jest bardzo mała. W 2017 roku do sądów wpłynęło łącznie 14 spraw, z czego 6 do sądów rejonowych, 8 - do sądów okręgowych, w tym 5 do sądów okręgowych drugiej instancji. W sądach apelacyjnych nie odnotowano żadnej takiej sprawy.

We wskazanym okresie w pierwszej instancji sądy rejonowe i sądy okręgowe załatwiły łącznie 8 spraw (5 spraw - sądy rejonowe i 3 - sądy okręgowe). W sądach rejonowych w żadnej ze spraw nie zapadło rozstrzygnięcie merytoryczne. W pierwszej instancji w sądach okręgowych również wydano wyłącznie orzeczenia formalne (w dwóch sprawach zwrócono pozew, w jednej odrzucono pozew). W drugiej instancji w sądach okręgowych nie załatwiono żadnej sprawy. W 2017 r. w żadnej ze spraw o odszkodowania z tytułu naruszenia zasady równego traktowania sądy nie uwzględniły, jak również nie oddaliły powództwa.

---

### **2.1.3 Wystąpienie do Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w sprawie szkoleń dla specjalistów ujętych w programach szkoleniowych KSSiP za rok 2017 oraz na rok 2018.**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z prośbą o informację, czy przedstawione przez niego w listopadzie 2016 r. Ministrowi Sprawiedliwości propozycje szkoleń dla specjalistów (sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych) w zakresie właściwego prowadzenia spraw dotyczących przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności zostały ujęte w programach szkoleniowych Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury na rok 2017 oraz na rok 2018.

W opinii Pełnomocnika ww. szkolenia powinny zawierać treści o zapobieganiu oraz wykrywaniu aktów przemocy, równości kobiet i mężczyzn, potrzebach i prawach ofiar przemocy oraz sposobach zapobiegania wtórnej wiktymizacji. Nieodłącznym modułem takich szkoleń powinny być zajęcia z psychologami, zwiększające wiedzę i kompetencje interpersonalne przedstawicieli instytucji mających kontakt z ofiarami przemocy. Wskazaniem jest również, aby treści szkoleń obejmowały kwestie skoordynowanej międzyinstytucjonalnej współpracy umożliwiającej odpowiednie rozpatrywanie zgłoszeń przypadków przemocy

seksualnej. Przeprowadzenie takich działań edukacyjnych miałyby z pewnością pozytywny wpływ na zapobieganie występowaniu negatywnych konsekwencji procesowych dla osób pokrzywdzonych, np. w postaci konieczności powtarzania procesów karnych, a także pobudzałyby do zapewnienia realnych form pomocy i wsparcia, w tym psychologicznego osobom pokrzywdzonym. Wskazano byłoby, aby celem szkoleń było także przeciwdziałanie wszelkim negatywnym sytuacjom m.in. takim, w których postępowanie przygotowawcze w formie dochodzenia prowadzi do ograniczania gwarancji procesowych w zakresie przesłuchiwania osoby pokrzywdzonej przed sądem; przesłuchania osoby pokrzywdzonej przez sąd odbywają się po długim okresie od złożenia w tym przedmiocie wniosku przez prokuratora; sądy organizując przesłuchanie osoby pokrzywdzonej nie są w stanie zapewnić jej pomocy psychologicznej w ramach przesłuchania, jak i zrealizować przepisu o zgodności płci psychologa i osoby pokrzywdzonej na jej wniosek (art. 185c § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego<sup>3</sup>).

Zdaniem Pełnomocnika profesjonalne szkolenia dla sędziów, prokuratorów, kuratorów sądowych, mające na celu zwiększanie wiedzy i kompetencji interpersonalnych w zakresie kontaktu z osobami, które doznały przemocy seksualnej, przyczyniłyby się do ich ochrony przed powtórą wiktyimizacją oraz do ograniczania czynności procesowych i poza procesowych dokonywanych z udziałem osoby pokrzywdzonej.

W odpowiedzi Dyrektor Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury przedstawił Pełnomocnikowi wykaz szkoleń organizowanych przez Szkołę mających na celu właściwe prowadzenie spraw dotyczących przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności:

- 1) „*Metodyka prowadzenia postępowań w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, ze szczególnym uwzględnieniem dowodu z przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego*”. Przewidziano 3 edycje szkolenia, każda po 16 godzin, dla łącznej grupy 210 sędziów i asesorów sądowych orzekających w wydziałach karnych oraz prokuratorów i asesorów prokuratury. Pierwsza edycja odbyła się w dniach 26-28 marca 2018 r., wzięło w niej udział 66 osób.;
- 2) „*Taktyka i technika przesłuchania stron i świadków w postępowaniu karnym*”. Zaplanowano 11 edycji szkolenia, w każdej z apelacji, dla łącznej grupy 550 sędziów i asesorów sądowych orzekających w wydziałach karnych oraz prokuratorów i asesorów prokuratury.;
- 3) „*Zawodowi kuratorzy dla dorosłych w readaptacji społecznej skazanych*”;
- 4) „*Metodyka pracy kuratora rodzinnego w sprawach opiekuńczych*”. Zaplanowano 2 edycje szkolenia, każda po 16 godzin, którego adresatami są zawodowi kuratorzy rodzinni;
- 5) „*Problematyka wykorzystywania seksualnego małoletnich - wybrane zagadnienia*”. Szkolenie to odbyło się w dniach 28-30 sierpnia 2017 r. w Dębem, zaś przeszkolonych zostało łącznie 67 sędziów, prokuratorów oraz asesorów prokuratury.
- 6) „*Stosowanie i wykonywanie środków zabezpieczających*”. Odbyły się 2 edycje szkolenia w dniach 10-12 kwietnia 2017 r. w Lublinie oraz 21-23 czerwca 2017 r. w Dębem. Adresatami szkolenia było łącznie 132 sędziów, prokuratorów oraz asesorów prokuratury.;

---

<sup>3</sup> Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.

- 7) „*Problematyka handlu ludźmi*”. Szkolenie to odbyło się w dniach 13-15 listopada 2017 r. w Dębem, przeszkolono łącznie 51 sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów oraz asesorów prokuratury;
- 8) „*Wybrane zagadnienia z metodyki pracy i umiejętności interpersonalne w pracy zawodowego kuratora dla dorosłych*”. Szkolenie to odbyło się w dniach 30 sierpnia - 1 września 2017 r. w Krakowie dla grupy 66 kuratorów zawodowych dla dorosłych;
- 9) „*Wybrane zagadnienia z metodyki pracy i umiejętności interpersonalne w pracy zawodowego kuratora rodzinnego*”. Szkolenie to odbyło się w dniach 27 - 29 września 2017 r. w Lublinie dla grupy 67 zawodowych kuratorów rodzinnych.

Ponadto w ramach współpracy międzynarodowej w latach 2017-2018 – 44 polskich sędziów i prokuratorów uczestniczyło w seminariach i konferencjach z zakresu prowadzenia postępowań w sprawach przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz z zakresu antydyskryminacji i równości płci w prawie UE, zorganizowanych przez Europejską Akademię Prawa (ERA).

---

#### **2.1.4 Wystąpienie do Dyrektora Narodowego Centrum Badań Jądrowych w sprawie odmowy 13-latce zwiedzania Centrum z powodu "niepolsko brzmiącego nazwiska"**

---

W 2018 r. w nawiązaniu do doniesień medialnych<sup>4</sup> dotyczących odmowy 13-latce zwiedzania Narodowego Centrum Badań Jądrowych z powodu "niepolsko brzmiącego nazwiska", Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Dyrektora Narodowego Centrum Badań Jądrowych z prośbą o informacje dotyczące okoliczności tego incydentu. W swym wystąpieniu Pełnomocnik podkreślił, że jako odpowiedzialny za realizację polityki rządu w zakresie zasady równego traktowania, w tym przeciwdziałania dyskryminacji m.in. ze względu na rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię oraz wyznanie, wyraża zdecydowany sprzeciw wobec wszelkich zachowań o charakterze dyskryminacyjnym, do których tę sytuację można zaliczyć.

Z uwagi na fakt, że wypowiadający się w mediach Rzecznik Centrum tłumaczył zaistniałą sytuację „niedoskonałościami” procedur wewnętrznych instytucji, Pełnomocnik poprosił o przekazanie do analizy kopii ww. dokumentów, a także przesłanie treści poprawionych procedur, o których również wspominał Rzecznik Centrum.

W nadesłanej odpowiedzi Narodowe Centrum Badań Jądrowych (NCBJ) przedstawiło szczegółowo przebieg zdarzenia i poinformowało, że uczniom nie odmówiono wstępu na teren NCBJ i wspólnie z całą grupą uczestniczyła w zwiedzaniu ośrodka jądrowego w Świerku. Zaprzeczyło także, aby dziewczynka została potraktowana w sposób dyskryminujący w zakresie pozbawienia jej możliwości zwiedzania ośrodka. Narodowe Centrum Badań Jądrowych poinformowało również, że procedury obowiązujące w Instytucji wdrażają przepisy prawa oraz zalecenia instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa, w tym również w zakresie odmiennego traktowania obywateli polskich i cudzoziemców. Zgodnie z tymi procedurami, obywatele polscy mający powód wejścia do ośrodka, są wpuszczani po ustaleniu ich tożsamości, natomiast cudzoziemcy mogą wejść do ośrodka pod warunkiem

---

<sup>4</sup> <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/51,114883,22999670.html?i=0>

wcześniejszego zgłoszenia ich wizyty w terminie umożliwiającym przeprowadzenie dodatkowych czynności sprawdzających. Zasady te obowiązują wszystkich zwiedzających bez względu na wiek, a więc także osoby niepełnoletnie. W przypadku szkolnych wycieczek edukacyjnych przyjmowanych przez Centrum to szkoła potwierdza obywatelstwo uczniów. W omawianym przypadku potwierdzenie zostało dostarczone dopiero w momencie przybycia do ośrodka. W takich sytuacjach konieczna jest dodatkowa weryfikacja. Narodowe Centrum Badań Jądrowych zapewniło Pełnomocnika, że podejmuje działania zmierzające do wyeliminowania ryzyka powtórzenia się takiego incydentu w przyszłości oraz, że działania pracowników NCBJ w żadnym razie nie były motywowane jakimikolwiek uprzedzeniami. Jednocześnie poinformowało, że uczennica została przeproszona za zaistniałą sytuację.

---

### **2.1.5 Pismo do Przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Gdańsku w związku z incydem, który zakłócił obchody Święta Jom Kipur w Nowej Synagodze w Gdańsku Wrzeszczu**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wystąpił do Przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Gdańsku i wyraził swoje ubolewanie w związku z incydem, który zakłócił obchody Święta Jom Kipur w Nowej Synagodze w Gdańsku Wrzeszczu w dniu 19 września 2018 r. Jednocześnie zaznaczył, że zagwarantowanie wolności religijnej i możliwości nieskrępowanego i niezakłóconego uczestnictwa w obrzędach i zgromadzeniach religijnych jest istotnym i trwałym elementem polityki rządu. Wszelkie czyny motywowane nienawiścią są i będą ścigane zgodnie z obowiązującym prawem, podobnie jak inne akty przemocy. Zapewnił również, że jako Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania jest gotowy do współpracy we wszystkich sprawach związanych z realizacją zasady równego traktowania i poszanowania praw mniejszości.

---

### **2.1.6 Wystąpienie do Prezydenta miasta Legionowa w sprawie sposobu przedstawiania przez kandydatów Porozumienia Samorządowego do rady miasta i rady powiatu**

---

W nawiązaniu do wystąpienia Prezydenta Miasta Legionowa podczas konwencji Porozumienia Samorządowego w Legionowie, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił uwagę Prezydentowi na niestosowny sposób przedstawiania przez niego kandydatów Porozumienia Samorządowego do rady miasta i rady powiatu, a w szczególności prezentowanych kandydatek. Pełnomocnik w swym wystąpieniu podkreślił, że niewybredne i niesmaczne odnośniki do imion, wyglądu lub cech charakteru prezentowanych przez Prezydenta osób były zdecydowanie nie na miejscu, a nawet mogły nosić znamiona dyskryminacji. Przyjęty przez Prezydenta sposób przedstawienia kandydatów nie przystoi osobie sprawującej funkcję publiczną ani żadnemu mężczyźnie. Pełnomocnik zaznaczył, że jako prezydent miasta, a tym samym pracownik samorządowy, powinien unikać zachowań, które mogą godzić w dobre imię sprawowanej funkcji i miasta, które reprezentuje.

Zgodnie z Kodeksem Etyki pracowników Urzędu Miasta Legionowo wprowadzonym i podpisanym przez Prezydenta Legionowa w dniu 21 września 2012 r. „każdy z pracowników (...) buduje wizerunek Urzędu”. Kodeks stanowi również, że „wizerunek Urzędu, a zwłaszcza jakość realizowanych zadań i świadczonych przez niego usług są postrzegane przez przyzmat

działania pracowników - ich postaw i zachowań”. Dodatkowo zgodnie z art. 29a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym<sup>5</sup> obejmując urząd prezydenta ślubował powierzony urząd sprawować „dla dobra publicznego i pomyślności mieszkańców miasta”.

Wystąpienie podczas konwencji Porozumienia Samorządowego w Legionowie trudno więc traktować jako działanie w imieniu dobra publicznego i/lub pomyślności mieszkańców miasta, a przez jego pryzmat mogą być oceniani pozostali pracownicy samorządowi i mieszkańcy Legionowa. W związku z powyższym Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił uwagę Prezydentowi, aby w przyszłości zamierzając przedstawiać sylwetki jakichkolwiek osób, czy to kandydatów w wyborach, czy swoich współpracowników, robił to w sposób wyważony i z poszanowaniem drugiej osoby. Jednocześnie chcąc przedstawić osoby w sposób „luźny i humorystyczny” Pełnomocnik zaproponował wykorzystanie sposobów i form, które nie będą nikogo urażały.

---

### **2.1.7 Wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie działań zmierzających do delegalizacji stowarzyszenia *Duma i Nowoczesność***

---

W nawiązaniu do zapowiedzi Ministra Sprawiedliwości o podjęciu działań zmierzających do delegalizacji stowarzyszenia *Duma i Nowoczesność* Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości wyraził zaniepokojenie, że wspomniane stowarzyszenie nadal legalnie funkcjonuje i figuruje w rejestrze organizacji pożytku publicznego i w związku z tym ma prawo m.in. do otrzymania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Jednocześnie Pełnomocnik poprosił o informację, na jakim etapie są podjęte przez Ministerstwo Sprawiedliwości działania zmierzające do delegalizacji stowarzyszenia *Duma i Nowoczesność*.

W korespondencji Pełnomocnik podkreślił, że zgodnie z ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach<sup>6</sup> organizacja wpisana do rejestru organizacji pożytku publicznego może także m.in. otrzymać zwolnienie od: podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnych, opłaty skarbowej, opłat sądowych. Może również nieodpłatnie informować o działalności organizacji pożytku publicznego w publicznym radiu i telewizji.

Pełnomocnik zaznaczył również, że pozyskiwanie środków pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych oraz możliwość korzystania z wyżej przytoczonych przywilejów przez stowarzyszenie, które wzbudziło tak wiele kontrowersji poprzez swoją działalność mogącą nosić znamiona propagowania totalitarnych ustrojów państwa oraz nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych lub rasowych powinno być jak najszybciej zablokowane. W odpowiedzi Zastępca Prokuratora Generalnego poinformował, że wniosek o rozwiązanie stowarzyszenia „Duma i Nowoczesność” został skierowany do Sądu Rejonowego w Gliwicach w dniu 9 kwietnia 2018 r. Rozprawy w tej sprawie zostały zaplanowane na styczeń, luty i marzec 2019 roku. Zapowiedziano, że prokurator Prokuratury Okręgowej w Gliwicach weźmie udział w rozprawach i będzie popierał złożony wniosek.

---

<sup>5</sup> Dz.U. z 2019 r. poz. 506, z późn. zm.

<sup>6</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 713

---

### **2.1.8 Wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wypowiedzi wojewody lubelskiego**

---

Do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania wpłynęła skarga od Prezesa Zarządu Ośrodka Monitorowania Zachowań Rasistowskich i Ksenofobicznych na publiczne ksenofobiczne wypowiedzi wojewody lubelskiego. W opinii Prezesa Zarządu Ośrodka wojewoda lubelski wielokrotnie publicznie znieważał grupę polskich obywateli tylko z powodu ich orientacji seksualnej. Pełnomocnik przekazał korespondencję zgodnie z kompetencjami do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

---

### **2.1.9 Wystąpienia do Prokuratora Krajowego w sprawie incydentów o charakterze religijnym, narodowościowym lub rasistowskim**

---

Pełnomocnik zwrócił się do Prokuratora Krajowego z prośbą o szczególne zainteresowanie się incydem, który zakłócił obchody Święta Jom Kipur w Nowej Synagodze w Gdańsku Wrzeszczu, którego sprawca lub sprawcy mogli kierować się uprzedzeniami ze względu na religię i wyznanie.

W odpowiedzi na pismo Pełnomocnika Prokuratura poinformowała o podjęciu czynności w przedmiotowej sprawie w Prokuraturze Rejonowej Gdańsk Wrzeszcz, ustaleniu sprawcy, przedstawieniu mu zarzutów, a po rozpoznaniu wniosku Prokuratury przez Sąd – o zastosowaniu wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania w postaci umieszczenia w zakładzie leczniczym na okres trzech miesięcy.

Pełnomocnik zwrócił się również do Prokuratury Krajowej w sprawie pobicia 14-letniej dziewczynki pochodzącej z rodziny polsko-tureckiej w Warszawie 3 stycznia 2018 roku.

W odpowiedzi na pismo Pełnomocnika Policja poinformowała o przesłuchaniu pokrzywdzonej w charakterze świadka oraz wykonaniu, na polecenie sądu, oględzin zapisów monitoringu. Prokuratura zaś poinformowała o wszczęciu śledztwa w Prokuraturze Rejonowej Warszawa Ochota w sprawie stosowania przemocy wobec małoletniej z powodu jej przynależności narodowej (art. 119 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny<sup>7</sup>).

Pełnomocnik zwrócił się także w sprawie pobicia i gróźb skierowanych wobec obywatela Indii we Wrocławiu 6 stycznia 2018 roku.

W odpowiedzi Policja poinformowała o zatrzymaniu podejrzanych i przedstawieniu im zarzutów, zaś Prokuratura – o wszczęciu śledztwa w Prokuraturze Rejonowej dla Wrocławia – Stare Miasto o naruszenie nietykalności i znieważenie z przyczyn narodowych i rasowych (art. 119 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny), a także zastosowaniu wobec podejrzanych dozoru Policji i poręczenia majątkowego.

---

### **2.1.10 Wystąpienie do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie uwzględnienia w podstawie programowej oraz programach nauczania aspektu równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji**

---

W nawiązaniu do spotkania z przedstawicielkami organizacji „My, Rodzice – Stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA”, podczas, którego uczestniczki

---

<sup>7</sup> Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm

sygnalizowały m.in. o mających miejsce w szkołach przypadkach braku tolerancji i dyskryminacji osób nieheteroseksualnych, a także o braku właściwej reakcji ze strony nauczycieli oraz dyrekcji szkół, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania skierował wystąpienie do Ministra Edukacji Narodowej z prośbą o informację, w jaki sposób podstawa programowa oraz programy nauczania uwzględniają aspekt równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji, w tym m.in. homofobii oraz przekazanie informacji na temat podejmowanych działań na rzecz podnoszenia kompetencji pedagogicznych w zakresie równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji.

W swoim wystąpieniu Pełnomocnik podkreślił, iż szkoła powinna być miejscem bezpiecznym dla każdego ucznia. Powinna być miejscem, w którym każdy uczeń będzie szanowany i w pełni będzie mógł rozwijać swoje pasje i umiejętności. Obowiązkiem każdego nauczyciela oraz dyrektora szkoły jest natomiast reagowanie na jakiegokolwiek przejawy dyskryminacji i podejmowanie skutecznych działań, aby takie sytuacje nie miały miejsca. Dlatego też niezwykle ważne jest wdrażanie w placówkach oświatowych, od najmłodszych już lat, edukacji antydyskryminacyjnej polegającej m.in. na budowaniu szacunku, tolerancji, otwartości, uświadamianiu różnorodności oraz realizacja programów nauczania zmierzających do przeciwdziałania wszelkim przejawom dyskryminacji.

W odpowiedzi Ministerstwo Edukacji Narodowej poinformowało Pełnomocnika o obowiązku, wynikającym z ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe<sup>8</sup>, zapewnienia każdemu uczniowi prawa do poszanowania jego godności oraz bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Szkoła bowiem uczy i wychowuje zgodnie z podstawą programową, która jasno określa obowiązkowe wymagania dotyczące wiedzy, umiejętności i postaw, w jakie powinien zostać wyposażony każdy uczeń kończący dany etap edukacyjny. Cele kształcenia i treści nauczania oraz zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły ustalone w podstawie programowej są uwzględniane w programach nauczania i podczas realizacji zajęć z wychowawcą. Program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego stanowi opis sposobu realizacji treści nauczania ustalonych w podstawie programowej, sporządzony według indywidualnej koncepcji dydaktycznej nauczyciela. Program nauczania może obejmować treści nauczania wykraczające poza zakres treści nauczania ustalonych w podstawie programowej, lecz zawsze musi on być dostosowany do możliwości i potrzeb uczniów, dla których jest przeznaczony.

Stosowana od dnia 1 września 2017 r. nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej kładzie nacisk na kształtowanie oraz wzmacnianie kompetencji społecznych i obywatelskich uczniów, jak również wprowadzanie ich w świat wartości. W dokumencie wymienia się wartości takie, jak ofiarność, współpraca, solidarność, altruizm, budowanie realizacji społecznych sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia. Cele kształcenia ogólnego akcentują ponadto wzmacnianie u uczniów poczucia tożsamości indywidualnej, formowanie poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób, jak też kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wskazało również przedmioty i obszary, w ramach których uczniowie zapoznają się i omawiają m.in. prawa i wolności obywatelskie, zachowania

---

<sup>8</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, z późn. zm.

związane z przemocą fizyczną i psychiczną, analizują korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu oraz przejawy przemocy w cyberprzestrzeni i sposoby reagowania. Dowiadują się również, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw.

W odniesieniu do kwestii działań na rzecz podnoszenia kompetencji pedagogicznych, Ministerstwo poinformowało, że dyrektor szkoły ma obowiązek opracowania wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem programu rozwoju szkoły i związanych z tym potrzeb kadrowych, planów rozwoju zawodowego poszczególnych nauczycieli, wniosków nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego. Ustalana przez radę pedagogiczną organizacja doskonalenia zawodowego nauczycieli powinna zatem uwzględniać potrzeby szkoły, również w zakresie dotyczącym równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji. Ministerstwo przekazało również informację o prowadzonych szkoleniach w latach 2013-2018 dotyczących omawianego tematu.

---

### **2.1.11 Konsultacje z Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zmian w ustawie z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP**

---

Muzułmański Związek Religijny w RP działa w oparciu o przepisy ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP<sup>9</sup>. Ustawa jest w znacznym stopniu nieadekwatna do realiów, niezgodna z niektórymi innymi aktami prawa obowiązującymi w RP i nieegzekwowalna. Przedstawiciele MZR wielokrotnie, w tym w czasie spotkań z Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Równego Traktowania w marcu i kwietniu 2018 roku, przedstawiali konieczność uchwalenia nowej ustawy o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP. Kwestia inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie była też omawiana podczas spotkania Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z Prezydium Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP.

Zgodnie z art. 25 ust. 5 Konstytucji RP „stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi [niż Kościół Katolicki] kościołami oraz związkami wyznaniowymi określają ustawy uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami”. Przedstawicielem Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP (przewodniczącym Najwyższego Kolegium MZR oraz Muftim) jest Tomasz Miśkiewicz, wybrany w 2004 roku. Zgodność z prawem tego wyboru jest jednak kwestionowana przez znaczną część członków Związku. Oponenti podjęli kilka – na razie nieudanych – prób zmiany tego stanu rzeczy, w tym także poprzez skierowanie spraw do sądów różnych instancji. Organy państwa, kierując się m.in. konstytucyjną zasadą poszanowania autonomii i niezależności państwa i związków wyznaniowych w ich właściwych zakresach (art. 25 ust. 3 Konstytucji), rozumianych jako prawo do samodzielnego tworzenia prawa wewnętrznego, tworzenia struktur wewnętrznych i obsady stanowisk we wspólnotach religijnych, mają ograniczone możliwości działania.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania przeprowadził w związku z powyższym konsultacje z Sekretarzem Stanu w MSWiA, zajmującym się sprawami wyznań

---

<sup>9</sup> Dz. U. z 1936 r. poz. 240, z późn. zm.



religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. Podjęcie inicjatywy ustawodawczej utrudnia jednak sytuacja w samym Muzułmańskim Związku Religijnym.

---

### **2.1.12 Wystąpienie do Prezesa Zarządu Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Legnicy**

---

W nawiązaniu do doniesień medialnych<sup>10,11</sup> w lutym 2018 r. dotyczących próby wyproszenia z miejskiego autobusu w Legnicy kobiety ubranej w burkę, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się z prośbą do Prezesa Zarządu MPK o informacje dotyczące okoliczności tego incydentu.

Pełnomocnik w swoim wystąpieniu podkreślił, że z zadowoleniem przyjął oświadczenie MPK, w którym kierownictwo i załoga wyraża oburzenie i ubolewanie zaistniałym faktem nietolerancji, a także podkreśla, że komunikacja publiczna w Legnicy jest przyjazna dla każdego pasażera i obdarza szacunkiem wszystkich swych klientów.

Zaznaczył również, że do utrzymania jak najwyższych standardów obsługi pasażerów mogą przyczynić się cykliczne szkolenia dotyczące różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji skierowane do pracowników MPK, do których Pełnomocnik zachęcił Prezesa MPK.

---

### **2.1.13 Wystąpienie do Prezesa TVP w sprawie nierzetelnych przekazów medialnych na temat wyznawców islamu**

---

Przedstawiciele Ośrodka Kultury Muzułmańskiej i Ligi Muzułmańskiej w RP spotkali się z Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Równego Traktowania w lutym 2018 roku. Wśród diskutowanych problemów była m.in. kwestia nierzetelnych przekazów medialnych na temat wyznawców islamu w TVP. W oparciu o listę takich przekazów, sporządzoną przez Ligę Muzułmańską, Pełnomocnik zwrócił się do Prezesa TVP z prośbą o wyjaśnienia.

W odpowiedzi Prezes TVP zapewnił, że TVP w oparciu o analizę działań antenowych dołoży starań, aby uniknąć sytuacji powodujących nieporozumienia.

---

### **2.1.14 Wystąpienie do Ministra Obrony Narodowej w sprawie zbierania danych o obywatelach polskich narodowości innej niż polska**

---

W związku ze stanowiskiem strony mniejszościowej Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych z 12 czerwca 2018 roku oraz oświadczeniem Związku Ukraińców w Polsce z 8 czerwca tego samego roku, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania ponownie wystąpił do Ministra Obrony Narodowej z prośbą o wyjaśnienia dotyczące zbierania przez organy administracji rządowej i samorządowej, na polecenie struktur podległych MON, danych o obywatelach Polski o pochodzeniu innym niż polskie.

W odpowiedzi Minister Obrony Narodowej wyjaśnił, że zgodnie z § 37 ust. 3 zarządzenia nr 33/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie

---

<sup>10</sup> <http://e-legnickie.pl/wiadomosci-z-regionu/legnica/14303-mpk-przeprasza>

<sup>11</sup> <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,22997024,chtiala-wyprosic-muzulmanke-z-autobusu-interweniowal-kierowca.html>

regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej, do zakresu zadań Zarządu Analiz Wywiadowczych i Rozpoznawczych – P2 Sztabu Generalnego Wojska Polskiego należy w szczególności prowadzenie studiów operacyjnych teatru zainteresowania strategicznego oraz nadzorowanie tego procesu w siłach zbrojnych.

W celu realizacji tego zadania zbiera się, gromadzi, analizuje i aktualizuje dane dotyczące m.in. warunków społeczno-politycznych, ekonomicznych i przygotowania operacyjnego. Analiza sytuacji obywateli polskich o narodowości innej niż polska, w tym określenie ich liczebności, poziomu zintegrowania z resztą społeczeństwa polskiego, poziomu życia, głównych problemów i konfliktów, dokonywana jest w oparciu o dane statystyczne, zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych i rozporządzeniem RODO, co uniemożliwia bezpośrednią identyfikację osób. Jak wynika z dalszych wyjaśnień, Terenowe Organy Administracji Wojskowej analizowały dane dostępne na stronach internetowych, w prasie i dziennikach statystycznych. Tylko niektóre z nich zwróciły się o przekazanie danych do organów administracji samorządowej. Przekazane informacje nie obejmowały danych osobowych, w tym tzw. danych wrażliwych. Reasumując Ministerstwo Obrony Narodowej podkreśliło, że działania Sił Zbrojnych nie naruszają praw obywatelskich i służą analizie bezpieczeństwa państwa.

W podobnej sprawie Pełnomocnik występował do Ministra Obrony Narodowej w 2017r.

---

#### **2.1.15 Wystąpienie do Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o przekazanie wyjaśnień dotyczących odwołania Prezes Towarzystwa Ukraińskiego z Komitetu Ochrony Pamięci i Męczeństwa przy Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie**

---

10 września 2018 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z Prezesem Towarzystwa Ukraińskiego w Polsce. Jednym z tematów poruszanych w czasie spotkania była sytuacja Prezesa po jego wystąpieniu w czasie uroczystości w Sahryniu w dniu 8 lipca 2018 roku, jak też działań, które przedstawiciele instytucji publicznych podjęli w następstwie tego wystąpienia. Pismo w tej sprawie skierowała do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania Przewodnicząca Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu.

Sprawa reakcji instytucji publicznych na wystąpienie w Sahryniu jest kontynuowana w 2019 roku. Na prośbę Prezesa Towarzystwa Ukraińskiego Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwrócił się do Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, dalej „Prezes IPN”, o przekazanie wyjaśnień dotyczących odwołania Towarzystwa Ukraińskiego w Polsce z Komitetu Ochrony Pamięci i Męczeństwa przy Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie. W odpowiedzi z 31 stycznia 2019 roku Prezes IPN poinformował, że podjęta przez niego decyzja jest nieodwozalna. Uzasadnił ją wnioskiem w tej sprawie ze strony przedstawiciela środowiska Żołnierzy 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK, ale też względami merytorycznymi wystąpienia w Sahryniu – brakiem odniesienia się do tła historycznego i wydarzeń poprzedzających akcję w Sahryniu, w tym ludobójstwa, jakie miało miejsce od 1943 roku na Polakach na Wołyniu i w Galicji. Podkreślił też, że zbrodnia w Sahryniu była przedmiotem śledztwa prowadzonego przez pion śledczy IPN i prokuratorzy ustalili, że nie nosiła ona znamion ludobójstwa. Jak stwierdza Prezes

IPN, analiza wystąpienia z Sahrynia, w kontekście towarzyszących mu uroczystości, była główną przyczyną decyzji o odwołaniu, jako jednostronna i mogąca potencjalnie prowadzić do zafałszowania zdarzeń historycznych, co stanowiłoby sprzeniewierzenie się misji IPN, zaś – przy zrozumieniu perspektywy i wrażliwości społeczności ukraińskiej – Prezes IPN musi w pierwszej kolejności stać na straży prawdy historycznej. Prezes IPN zwrócił też uwagę na fakt, że na mocy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu<sup>12</sup> ma uprawnienie do doboru składu osobowego komitetów ochrony pamięci walk i męczeństwa, przy czym ustawa nie gwarantuje miejsca w składzie komitetów przedstawicielom mniejszości narodowych i etnicznych. Jednocześnie Prezes IPN zapewnił, że jego decyzja nie jest przejawem lekceważenia mniejszości ani przejawem wrogości wobec Narodu Ukraińskiego, nie miała też związku z przynależnością etniczną Prezesa Towarzystwa Ukraińskiego w Polsce. W piśmie przedstawiono również szczegółowe wyjaśnienia odnośnie do procedury odwołania i sekwencji wydarzeń z tym związanych.

---

#### **2.1.16 Stanowisko Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w odpowiedzi na oświadczenie organizacji mniejszości narodowych i etnicznych w sprawie narastającej fali agresji na tle narodowym, rasowym i religijnym**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania odpowiedział na oświadczenie organizacji mniejszości narodowych i etnicznych w sprawie narastającej fali agresji na tle narodowym, rasowym i religijnym.

W oświadczeniu Pełnomocnik podkreślił, że wszyscy obywatele Rzeczypospolitej, niezależnie od przynależności do wspólnot narodowych, etnicznych i religijnych, posiadają pełnię praw człowieka, praw obywatelskich i ten sam poziom ochrony prawnej przed przestępstwami motywowanymi uprzedzeniami.

Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych, zgodnie z międzynarodowymi i krajowymi instrumentami prawnymi, wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury - w praktyce realizując politykę otwartości i poszanowania złożonych tożsamości narodowych, etnicznych i kulturowych, zgodnie z długą tradycją tolerancji otwartości na różnorodność etniczną i religijną.

W odniesieniu do penalizowania, ścigania i karania przestępstw o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym, kolejne rządy Rzeczypospolitej Polskiej kontynuują politykę zerowej tolerancji. Stanowisko takie było wielokrotnie przedstawiane publicznie przez przedstawicieli obecnego rządu, w tym Prezesa Rady Ministrów.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania odniósł się też do oświadczenia, które wydał 22 listopada 2017 roku w związku z incydentami o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym, jakie miały miejsce podczas Marszu Niepodległości w dniu 11 listopada 2017 roku. Wyraził w nim zdecydowany sprzeciw wobec takich zachowań, a także wobec języka nacechowanego nienawiścią. W oświadczeniu podkreślił, że mowa nienawiści jest jedną

---

<sup>12</sup> Dz. U. z 2018 r. poz. 2032, z późn. zm.

z najdotkliwszych i społecznie niebezpiecznych form dyskryminacji oraz, że takie zachowania są niezgodne z prawem i muszą być ścigane.

Ściganie i karanie sprawców przestępstw rasistowskich i ksenofobicznych jest stałym zadaniem wyspecjalizowanych organów państwa - Policji i Prokuratury. Szereg innych instytucji również podejmuje działania zmierzające do eliminacji przestępstw z nienawiści z przestrzeni publicznej. Pełnomocnik podkreślił także, że jako Pełnomocnik interweniuje w sprawach, które wpływają do jego biura lub są sygnalizowane przez media. Poddaje też analizie materiały statystyczne przygotowywane przez Prokuraturę Krajową. Z jej danych wynika, że przestępstwa popełniane z pobudek rasistowskich, antysemitowskich lub ksenofobicznych stanowią 0,2% wszystkich spraw prowadzonych w jednostkach prokuratury w pierwszym półroczu 2017 roku. Podkreślił też, że liczba ta, mimo iż niewielka, jest traktowana przez instytucje państwa z należytą powagą. Każde przestępstwo z nienawiści to poważne naruszenie porządku publicznego i niezbywalnych praw człowieka.

W swym stanowisku zapewnił, że będzie kontynuować działania zmierzające do umacniania w Polsce kultury otwartości, i tolerancji, wolnej od zachowań ksenofobicznych. Podtrzymuje też deklarację współpracy w tym zakresie ze wszystkimi podmiotami, w tym organizacjami mniejszości narodowych i etnicznych.

## **2.2 Działania wynikające z zobowiązań międzynarodowych i członkostwa Polski w organizacjach międzynarodowych**

---

### **2.2.1 Przygotowywanie stanowisk w sprawach prejudycjalnych**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w ramach wykonywanych kompetencji przedstawiał w 2018 r. stanowiska w sprawach prejudycjalnych, które rozpatrywane były przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Sprawy te dotyczyły:

- 1) obniżenia wynagrodzenia sędziów i prokuratorów – zasada niezawisłości sędziowskiej – zasada niedyskryminacji (C-49/18 Escibano Vindel);
- 2) równego traktowania w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek – obniżanie wynagrodzeń w administracji publicznej (C-154/18 Horgan et Keegan);
- 3) równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego – odmienny sposób obliczania wysokości emerytury w przypadku pracowników zatrudnionych w pełnym i niepełnym wymiarze (C-161/18 Villar Láz);
- 4) polityki społecznej – skutki zrównania powszechnego wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn (C-171/18 Safeway);
- 5) zatrudnienia – praca w niepełnym wymiarze godzin – zasada pro rata temporis – równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia (C-274/18 Schuch-Ghannadan);
- 6) równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego – warunki uzyskania prawa do zasiłku dla bezrobotnych – wymóg nieprzekraczania określonego poziomu dochodów w gospodarstwie domowym (C-279/18 Molina Rodríguez);

7) zatrudnienia – prawo do urlopu rodzicielskiego – konieczność wykonywania tego prawa w postaci zmniejszenia wymiaru czasu pracy połączonego z obniżką wynagrodzenia – równe traktowanie (C-366/18 Ortiz Mesonero);

8) równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność (C-397/18 Páez Juárez);

9) równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia – ochrona osób działających w charakterze świadków przed represjami – prawo do skutecznej ochrony prawnej (C-404/18 Hakelbracht e.a.);

10) zatrudnienia personelu lotniczego – ograniczenia wiekowe mające zastosowanie do pilotów samolotu – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek (C-396/18 Cafaro);

11) zatrudnienia – praca w niepełnym wymiarze godzin – obliczanie stażu pracy – równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia (C-439/18 i C-472/18);

12) zatrudnienia – urlop rodzicielski – zakaz dyskryminacji ze względu na płeć w zakresie wysokości odprawy z tytułu zwolnienia i zasiłku na czas przekwalifikowania (C-486/18 Praxair MRC);

13) równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia – przyznanie kobietom prawa do dodatku do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na wkład demograficzny do tego systemu (C-450/18);

14) równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy – nieprzychylna osobom homoseksualnym wypowiedź medialna jako naruszenie zakazu dyskryminacji (C-507/18 Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI);

15) zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność – prawo obywateli Unii do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego – pozbawienie tego prawa ze względu na ustanowienie opieki z powodu niepełnosprawności umysłowej (C-562/18 X);

16) równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek – zakaz powierzania emerytowanym pracownikom stanowisk w administracji publicznej (C-670/18 Comune di Gesturi);

Dodatkowo Pełnomocnik analizował i przedstawiał swoje stanowiska w stosunku do uwag na piśmie, opinii rzecznika lub wyroków w sprawach prejudycjalnych rozpoczętych w latach poprzednich i niezakończonych, w tym m.in. w stosunku do:

- uwag na piśmie w sprawie C-396/17 Leitner (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek – systemy zaszeregowania urzędników i funkcjonariuszy);

- opinii rzecznika w sprawie oraz wyrok C-673/16 Coman e.a. (cudzoziemcy – prawo pobytu członków rodziny obywateli UE na terytorium UE – uznawanie małżeństw homoseksualnych

legalnie zawartych w innym państwie członkowskim do celów przyznania prawa pobytu – zakaz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną);

- wyroku w sprawie C-270/16 Ruiz Conejero (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność – zwolnienie pracownika z powodu częstych nieobecności spowodowanych niepełnosprawnością);

- postanowienia w sprawach C-142/17 i C-143/17 Maturi e.a. i in. (równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zróżnicowanie dotyczące wieku emerytalnego);

- odpowiedzi Austrii na pytanie Trybunału Sprawiedliwości, zadane przed rozprawą w sprawie C-193/17 Cresco Investigation (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – odmienne traktowanie ze względu na wyznanie – uregulowanie krajowe ustanawiające Wielki Piątek jako dzień wolny tylko dla członków niektórych kościołów, innych niż Kościół katolicki);

- wyroku w sprawie C-482/16 Stollwitzer (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek – uwzględnianie okresów zatrudnienia do celów awansu – odpowiedzialność odszkodowawcza państwa);

- postanowienia w sprawie C-252/17 Vadillo González (zatrudnienie – prawo do przerwy na karmienie dziecka w sytuacji, gdy drugi z rodziców jest bezrobotny – równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy);

- wyroku w sprawie C-414/16 Egenberger (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – przynależność religijna jako podstawowy, zgodny z prawem i uzasadniony wymóg zawodowy w przypadku działalności zawodowej kościołów);

- opinii rzecznika w sprawie C-312/17 Bedi (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność – utrata prawa do zasiłku pomostowego ze względu na nabycie prawa do wcześniejszej emerytury);

- wyroku w sprawie C-451/16 MB (Changement de sexe et pension de retraite) (równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego – nabycie prawa do emerytury przez osoby, które zmieniły płeć);

- uwag na piśmie w sprawie C-49/18 Escibano Vindel (obniżenie wynagrodzenia sędziów i prokuratorów – zasada niezawisłości sędziowskiej – zasada niedyskryminacji);

- opinii rzecznika w sprawie C-193/17 Cresco Investigation (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – odmienne traktowanie ze względu na wyznanie – uregulowanie krajowe ustanawiające Wielki Piątek jako dzień wolny);

- uwag na piśmie w sprawie C-154/18 Horgan et Keegan (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek – obniżanie wynagrodzeń w administracji publicznej);

- uwag na piśmie w sprawie C-171/18 Safeway (polityka społeczna – skutki zrównania powszechnego wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn);

- opinii rzecznika w sprawie C-258/17 E.B. (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną – odpowiedzialność dyscyplinarna urzędników);
- opinii rzecznika w sprawie C-457/17 Maniero (zakaz dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne – warunki przyznawania stypendiów naukowych dla absolwentów studiów prawniczych);
- wyroku w sprawie C-68/17 IR (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – odmienne traktowanie ze względu na wyznanie przez organizacje kościelne, tj. Caritas);
- opinii rzecznika w sprawie C-378/17 (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zasada bezpośredniej skuteczności prawa unijnego);
- wyroku w sprawie C-312/17 Bedi (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność – utrata prawa do zasiłku pomostowego ze względu na nabycie prawa do wcześniejszej emerytury);
- uwag na piśmie w sprawie C-161/18 Villar Láiz (równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego – odmienny sposób obliczania wysokości emerytury w przypadku pracowników zatrudnionych w pełnym i niepełnym wymiarze);
- uwag na piśmie w sprawie C-274/18 Schuch-Ghannadan (zatrudnienie – praca w niepełnym wymiarze godzin – zasada pro rata temporis – równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia);
- wyroku w sprawie C-457/17 Maniero (zakaz dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne – warunki przyznawania stypendiów naukowych dla absolwentów studiów prawniczych);
- uwag na piśmie w sprawie C-486/18 Praxair MRC (zatrudnienie – urlop rodzicielski – zakaz dyskryminacji ze względu na płeć w zakresie wysokości odprawy z tytułu zwolnienia i zasiłku na czas przekwalifikowania);
- wyroku w sprawie C-378/17 (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zasada bezpośredniej skuteczności prawa unijnego);
- uwag na piśmie w sprawie C-404/18 Hakelbracht e.a. (równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia – ochrona osób działających w charakterze świadków przed represjami – prawo do skutecznej ochrony prawnej);
- opinii rzecznika w sprawie C-24/17 Österreichischer Gewerkschaftsbund (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek – system wynagrodzenia pracowników sektora publicznego);
- opinii rzecznika w sprawie C-396/17 Leitner (równe traktowanie w dziedzinie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek – systemy zaszeregowania urzędników i funkcjonariuszy);

- uwag na piśmie w sprawie C-397/18 Páez Juárez (równe traktowanie w zakresie zatrudnienia i pracy – zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność);

- uwag na piśmie w sprawie C-366/18 Ortiz Mesonero (zatrudnienie – prawo do urlopu rodzicielskiego – konieczność wykonywania tego prawa w postaci zmniejszenia wymiaru czasu pracy połączonego z obniżką wynagrodzenia – równe traktowanie);

- uwag na piśmie w sprawie C-396/18 Cafaro (zatrudnienie personelu lotniczego – ograniczenia wiekowe mające zastosowanie do pilotów samolotu – zakaz dyskryminacji ze względu na wiek)

---

## **2.2.2 Wniosek dotyczący dyrektywy Rady Unii Europejskiej w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania w 2018 r. nadal pełnił funkcję koordynatora w zakresie prac legislacyjnych podejmowanych na poziomie Rady Unii Europejskiej odnośnie projektu dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zgodnie z przyjętym w 2016 roku stanowiskiem Rząd RP nie popiera wniosku Komisji Europejskiej z dnia 4 lipca 2008 r. dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

W 2018 roku odbyły się 4 posiedzenia Grupy Roboczej ds. Kwestii Społecznych. Podczas prezydencji bułgarskiej w dniach: 26 lutego oraz 26 kwietnia 2018 r., natomiast podczas prezydencji austriackiej w dniach: 25 lipca i 1 października 2018 r. Zarówno prezydencja bułgarska, jak i austriacka kontynuowały prace nad projektem dyrektywy.

Zaproponowane przez prezydencję bułgarską zmiany w projekcie oprócz zmian redakcyjnych dotyczyły m.in. wprowadzenia przepisów dotyczących „dyskryminacji wieloaspektowej” („dyskryminacji mieszanej”) oraz zmian w zakresie gromadzonych przez państwa członkowskie danych dotyczących równego traktowania i dyskryminacji oraz praw człowieka. Prezydencja bułgarska wystosowała również do państw członkowskich notę z propozycją debaty w celu rozwiązania impasu związanego z procedowaniem wniosku dotyczącego projektu dyrektywy oraz pytaniami do Państw Członkowskich m.in. o poparcie dla ogólnego celu dyrektywy, zakres dyrektywy oraz skutki społeczne i gospodarcze proponowanej dyrektywy. Prezydencja bułgarska wyraziła nadzieję, że dyskusja nad pytaniami zawartymi w nocie przyczyni się do zdynamizowania prac nad projektem dyrektywy. Odnosiła, że większość państw członkowskich popiera cel i zakres tego projektu, ale pamięta o wymogu jednomyślności. Prezydencja bułgarska podjęła się również próby opracowania „*Outcome of proceedings*” w sprawie dalszego procedowania projektu dyrektywy.

Do zasadniczych zmian w projekcie dyrektywy zaproponowanych przez prezydencję austriacką należało m.in.:

- 1) wprowadzenie i doprecyzowanie definicji dyskryminacji przez asumpcję i dyskryminacji przez asocjację,
- 2) doprecyzowanie proponowanych zapisów w projekcie dyrektywy, które dotyczą kwestii oceny ryzyka przy świadczeniu usług ubezpieczeniowych, usług bankowych i innych usług



finansowych i proporcjonalnego zróżnicowania traktowania w takich przypadkach osób z niepełnosprawnością i osób niedotkniętych taką niepełnosprawnością, co nie stanowi podstawy dyskryminacji stosownie do przepisów dyrektywy;

4) powiększenie liczby przesłanek, które należy brać pod uwagę oceniając, czy środki niezbędne do zapewnienia dostępności i racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami powodowałyby nieproporcjonalne obciążenia.

Stanowiska państw członkowskich do całości projektu nie uległy zmianie. Poprawki zaproponowane przez prezydencję austriacką zostały w większości pozytywnie ocenione przez wypowiadające się delegacje.

Mimo poczynionych postępów, Grupa Robocza ds. Społecznych uznała jednak potrzebę dalszej dyskusji w celu rozwiązania następujących kwestii:

- zakres, podział kompetencji i kwestia pomocniczości, w szczególności w obszarach zamieszkanie, edukacja, ubezpieczenie społeczne, transport i środowisko infrastrukturalne;
- przepisy dotyczące niepełnosprawności, w tym dostępność i racjonalne usprawnienia dla osób niepełnosprawnych, w kontekście wdrażania Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRC), a także w związku z proponowanym europejskim aktem w sprawie dostępności (EAA) lub innym obowiązującym prawodawstwem UE regulującym dostępność lub racjonalne usprawnienia;
- przepisy wykonawcze;
- konieczność zagwarantowania pewności prawnej dyrektywy jako całości;
- ogólny finansowy i praktyczny wpływ dyrektywy, w tym na MŚP.

Sprawozdanie z postępu prac zostało przedłożone w dniach 21-23 listopada 2018 r. COREPER, a następnie EPSCO w dniu 6 grudnia 2018 r.

---

### **2.2.3 Przygotowanie stanowisk Rządu w odniesieniu do dokumentów: Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego: Sprawozdanie na temat wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie wzmocnienia zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn dzięki przejrzystości oraz Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego: Plan działania UE na lata 2017-2019. Eliminowanie zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć.**

---

Na przełomie 2017 i 2018 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania przygotował i przeprowadził uzgodnienia międzyresortowe w odniesieniu do dwóch projektów stanowisk Rządu do dokumentów:

- *Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego: Sprawozdanie na temat wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie wzmocnienia zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn dzięki przejrzystości (COM(2017) 671)*
- *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego: Plan działania UE na lata 2017-2019. Eliminowanie zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć (COM(2017) 678)*

W swoich stanowiskach Polska popiera cel zasadniczy zawarty w sprawozdaniu i zaleceniu Komisji Europejskiej w sprawie wzmocnienia zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn dzięki przejrzystości tj. zwalczanie nierówności w wynagradzaniu oraz utrzymującego się zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć oraz z uwagą przyjęła wypracowany przez Komisję Europejską plan działań na rzecz przeciwdziałania zjawisku luki płacowej i poparła jego zasadniczy cel, jakim jest zniwelowanie zjawiska nierówności płacowych pomiędzy kobietami a mężczyznami.

Zdaniem Polski, działania podejmowane przez Komisję Europejską w tym obszarze powinny skupiać się przede wszystkim na monitorowaniu zjawiska luki płacowej na skalę europejską oraz współpracy z państwami członkowskimi w upowszechnianiu tematyki przeciwdziałania nierównościom płacowym i dobrych praktyk w tym zakresie. Ważny element działań Komisji Europejskiej stanowi również budowanie szerokich „koalicji” interesariuszy (m.in. przedstawiciele pracodawców, pracowników, organizacji pozarządowych) na rzecz niwelowania zjawiska luki płacowej.

W przygotowanych przez Pełnomocnika i przyjętych przez Radę Ministrów stanowiskach rządu Polska wyraziła szczególne poparcie dla działań Komisji Europejskiej dotyczących wdrożenia inicjatyw na rzecz zwiększania obecności kobiet w obszarze nauki oraz wspierania równouprawnienia płci w rozwijaniu karier naukowych, w tym działań ukierunkowanych na wspieranie opracowywania i wdrażania zmian strukturalnych w instytucjach naukowych. Ponadto, Polska opowiedziała się za podkreśleniem zagadnienia równości kobiet i mężczyzn w obszarze badań naukowych i innowacji w pracach nad kolejnym programem ramowym w tym obszarze m.in. poprzez dedykowane ww. problematyce wsparcie finansowe. Poparła również działania Komisji Europejskiej w obszarze doceniania umiejętności kobiet, podejmowanych przez nie wysiłków i spoczywających na nich obowiązków, podejmowanych przede wszystkim w ramach wdrażania Nowego Europejskiego Programu na rzecz umiejętności, wspólne działania na rzecz wzmocnienia kapitału ludzkiego, zwiększania szans na zatrudnienie i konkurencyjności.

Polska zgłosiła jednocześnie zastrzeżenia, co do możliwości realizacji niektórych działań wynikających z przedstawionego planu, w szczególności działań o charakterze legislacyjnym.

---

#### **2.2.4 Obrona sprawozdania RP z wykonania Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w Genewie**

---

Przedstawicielki Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, wzięły udział w obronie Sprawozdania RP z wykonania Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w Genewie.

Delegacja RP, pod przewodnictwem Krzysztofa Michałkiewicza, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w dniach 4-5 września 2018 roku odbyła dialog z Komitetem do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych na temat realizacji przez Polskę postanowień Konwencji oraz przedstawionego przez Polskę I sprawozdania Polski z wykonania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Na początku spotkania Przewodniczący delegacji przedstawił informacje

o najważniejszych działaniach polskiego rządu w ostatnich latach w odniesieniu do osób niepełnosprawnych.

W kontekście zadawanych przez członków Komitetu do Spraw Osób Niepełnosprawnych pytań odnoszących się do kwestii pozostających w kompetencji Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania oraz Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przedstawicielki udzieliły odpowiedzi na pytania dotyczące:

- ✓ generalnych ram ochrony prawnej w zakresie równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji, w szczególności w odniesieniu do kobiet i dziewczynek pochodzących z grup mniejszościowych,
- ✓ podejmowanych działań na rzecz zwiększania świadomości i edukacji pracowników administracji publicznej, policji i innych instytucji w zakresie równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji.

## **2.3 Międzynarodowe zespoły, grupy, rady w których działają przedstawiciele Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania**

---

### **2.3.1 Unia Europejska**

---

#### **2.3.1.1 Grupa Wysokiego Szczebla ds. Gender Mainstreaming oraz Komitet Doradczy Komisji Europejskiej ds. równości szans kobiet i mężczyzn**

---

W zakresie polityki równości płci, państwa członkowskie i instytucje Unii Europejskiej współpracują wykorzystując dwie formuły organizacyjne – Grupę Wysokiego Szczebla ds. Gender Mainstreaming oraz Komitet Doradczy Komisji Europejskiej ds. równości szans kobiet i mężczyzn.

Grupa Wysokiego Szczebla ds. Gender Mainstreaming, w której skład wchodzi urzędnicy państw członkowskich UE odpowiedzialni za politykę równości płci oraz przedstawiciele Komisji Europejskiej, Sekretariatu Generalnego Rady UE oraz Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE), spotkała się w roku 2018 dwukrotnie. Zgodnie z mandatem Grupy prowadzone podczas tych spotkań nieformalne dyskusje dotyczące polityk równości płci wspierają każdorazowo prezydencję w podejmowaniu właściwych inicjatyw na forum Unii Europejskiej. Stanowią również forum do raportowania wykonania założeń Pekinńskiej Platformy Działania. Ze strony polskiej w pracach Grupy brały udział przedstawicielki Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Komitet Doradczy Komisji Europejskiej ds. równości szans kobiet i mężczyzn, składający się z przedstawicieli Komisji Europejskiej, delegatów administracji rządowej, przedstawicieli europejskich partnerów społecznych, a także państw stowarzyszonych w EEA oraz przedstawicieli organizacji międzynarodowych ONZ UN WOMEN, Rady Europy oraz EIGE, stanowi eksperckie forum doradcze dla Komisji Europejskiej. Polska reprezentowana jest w Komitecie przez przedstawicielkę Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania. Sporządzane przez Komitet analizy zapewniają Komisji Europejskiej merytoryczne wsparcie przy podejmowaniu przez nią działań w zakresie równości płci.

W roku 2018 Komitet spotkał się dwukrotnie: w dniach 1 czerwca oraz 28 listopada. Przyjął dwie opinie: w dniu 19 grudnia 2018 r. opinię „Przyszła polityka równości płci po 2019

r.: *stare i nowe wyzwania i priorytety*” oraz w dniu 25 stycznia 2019 r. opinię „*Nowe wyzwania dotyczące równości płci w zmieniającym się świecie pracy*”. Projekty ww. opinii zostały poddane w grudniu 2018 r. przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania uzgodnieniom z właściwymi resortami. Uwagi do projektów opinii zgłosiło Ministerstwo Sprawiedliwości i Ministerstwo Zdrowia, jednak nie zostały one uwzględnione w ostatecznej wersji opinii przyjętych przez Komitet.

Opinie Komitetu są rozsyłane do wszystkich organów Komisji Europejskiej, mają wpływ na późniejsze działania legislacyjne KE oraz wskazują aktualne cele i zalecane działania w realizowanej przez KE polityce w zakresie równości kobiet i mężczyzn.

#### **2.3.1.2 Grupa Wysokiego Szczebla ds. Niedyskryminacji, Równości i Różnorodności**

---

Grupa ma charakter nieformalny, z mandatem na czas nieokreślony, a kolejne Prezydencje mają duży wpływ na jej prace - współdecydują, wraz z Komisją Europejską, o zakresie tych prac i ich intensywności. Grupa spotkała się w 2018 r. dwukrotnie.

#### **2.3.1.3 Grupa ekspercka Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) - Thematic Network on Gender Mainstreaming**

---

W 2018 r. Instytut EIGE zwrócił się do wszystkich państw członkowskich z prośbą o wyznaczenie kandydatów do reaktywowanej grupy eksperckiej, której zadaniem będzie prowadzenie prac w zakresie wypracowywania planów i wspomaganie EIGE we wdrażaniu gender mainstreaming w UE. Członkiem grupy z ramienia Polski została przedstawicielka Pełnomocnika. Pierwsze spotkanie grupy miało miejsce w lutym 2019 r. i miało na celu wymianę doświadczeń i dobrych praktyk.

#### **2.3.1.4 Rada Zarządzająca Europejskiego Instytutu Równości Płci (Management Board of European Institute for Gender Equality -EIGE)**

---

W roku 2018 przedstawiciel Pełnomocnika wykonywał zadania związane z zasiadaniem w Radzie Zarządzającej Europejskiego Instytutu do spraw Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE), który jest jedną z kilkunastu agencji Unii Europejskiej. Nadrzędnymi celami EIGE jest wzmacnianie i przyczynianie się do promocji równości płci, w tym również włączania problematyki płci do głównego nurtu polityki we wszystkich politykach Unii oraz wynikających z nich politykach krajowych oraz zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć, a także podnoszenie poziomu świadomości obywateli UE w zakresie problematyki równości mężczyzn i kobiet poprzez dostarczanie wsparcia technicznego instytucjom Unii, w szczególności Komisji oraz organom państw członkowskich. Strategiczne decyzje w odniesieniu do pracy Instytutu - jego długo - i krótkoterminowe plany pracy Rządu oraz budżet przyjmuje Rada Zarządzająca, w której Polskę reprezentuje przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania.

---

## 2.3.2 Rada Europy

---

### 2.3.2.1 Komisja do spraw Równości Płci (GEC)

---

Komisja, jako międzyrządowy komitet sterujący w obszarze równości płci została utworzona, aby pomóc w uwzględnieniu kwestii równości płci we wszystkich politykach Rady Europy i wypełnić lukę między zobowiązaniami podjętymi na szczeblu międzynarodowym a rzeczywistością kobiet w Europie. Komisja, której członkowie są mianowani przez państwa członkowskie, udziela porad, wskazówek i wsparcia innym organom Rady Europy i państwom członkowskim. Komisja ds. Równości Płci wspiera realizację sześciu celów Strategii Równości Płci Rady Europy na lata 2018–2023. W 2018 r. GEC spotkała się dwukrotnie.

## 2.4 Sprawy wpływające do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania

---

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania wpłynęło 100 wniosków z prośbą o pomoc lub interwencję. Należy zaznaczyć, że autorzy wniosków i interwencji wpływających do Pełnomocnika skarżąc się na dyskryminację, *de facto* zwracają się w sprawach, które dotyczą nie dyskryminacji, lecz innych zdarzeń lub procesów, odbieranych, jako niesprawiedliwe społecznie lub niezgodne z prawem. Stanowi to prawie 50% spraw wpływających do Pełnomocnika. Najwięcej korespondencji wpływającej do Pełnomocnika dotyczyło spraw związanych – w opinii wnioskodawców – z dyskryminacją ze względu na płeć oraz niepełnosprawność.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podejmuje działania na podstawie wniosków i informacji ze strony obywateli, grup obywateli lub organizacji pozarządowych. Z uwagi na brak wystarczających kompetencji, większość spraw Pełnomocnik przekazuje do rozpatrzenia organom, do których kompetencji należy podjęcie działań lub udzielenie informacji, żądając przesłania stosownych wyjaśnień w danej sprawie.

Niezależnie od kierowanych do niego wniosków, część zagadnień podejmuje z własnej inicjatywy lub na podstawie doniesień mediów. Tego typu interwencje Pełnomocnika zostały opisane w części 2 dokumentu.

Wśród wniosków i prośb o interwencję wpływających do Pełnomocnika były m.in. prośby o:

- nowelizację ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy<sup>13</sup> i zagwarantowanie osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności większego udziału na listach wyborczych, tak jak ma to miejsce w przypadku parytetów płci z równym udziałem pełnosprawnych kobiet i mężczyzn;

- nowelizację ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych<sup>14</sup> poprzez ustawowe nałożenie na partie polityczne obowiązku zagwarantowania głuchym członkom partii politycznych dostępu do tłumaczy języka migowego;

- interwencję w sprawie nierównego traktowania mężczyzn przez Wrocławski Park Wodny, gdyż w obiekcie znajduje się sauna dedykowana tylko kobietom, a wtorki w Saunarium są dniami saunowania tylko dla kobiet;

---

<sup>13</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 684

<sup>14</sup> Dz.U. z 2018 r. poz. 580

- interwencję w sprawie rekompensaty za utracony deputat węglowy;
- interwencję w sprawie przebudowy Bazaru Banacha;
- pomoc w związku z odmową przyznania wizy z uwagi na tunezyjskie pochodzenie męża skarżącej;
- interwencję w sprawie dyskryminacji ze względu na wiek w kontekście realizowania ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa<sup>15</sup> oraz zmianie niektórych ustaw oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania przetargów na dzierżawę nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa<sup>16</sup>, w kontekście definicji młodego rolnika.

### **3. PROMOWANIE, UPOWSZECHNIANIE I PROPAGOWANIE PROBLEMATYKI RÓWNEGO TRAKTOWANIA**

---

#### **3.1 Projekty realizowane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania**

---

##### **3.1.1 Realizacja projektu pt. „Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz modelu współpracy międzysektorowej na rzecz równości szans płci”**

---

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania realizuje projekt systemowy pn. *„Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz modelu współpracy międzysektorowej na rzecz równości szans płci”* współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działania 2.1 Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego.

Celem głównym projektu jest:

- ustanowienie systemu współpracy na rzecz horyzontalnego wdrażania polityki równego traktowania ze względu na płeć w podmiotach administracji rządowej na poziomie województw na terenie całego kraju,
- opracowanie i upowszechnienie modelu współpracy międzysektorowej, który realnie przyczyni się do podniesienia standardów realizacji działań na rzecz równości szans i przeciwdziałania dyskryminacji.

Projekt skierowany jest do Pełnomocników do Spraw Równego Traktowania powołanych przez wojewodów (zwanych dalej: Wojewódzkimi Pełnomocnikami) oraz Koordynatorów do Spraw Równego Traktowania (zwanych dalej: Koordynatorami) z ministerstw i wybranych urzędów centralnych, stanowiąc odpowiedź na wcześniejsze

---

<sup>15</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 817, z późn. zm.

<sup>16</sup> Dz. U. z 2013 r. poz. 1142.

postulaty zgłaszane Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania bezpośrednio przez ww. grupy. Projektem objęte zostaną wszystkie urzędy wojewódzkie (16) oraz 21 urzędów centralnych, w których powołano Koordynatorów, w tym ministerstwa, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów oraz GUS.

W 2018 r. Pełnomocnik zrealizował, zgodnie z założonym harmonogramem realizacji projektu, zadania dotyczące organizacji zadań projektowych oraz przeprowadzenia ewaluacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013 – 2016. W ramach realizacji zadania pierwszego została przeprowadzona również szeroko zakrojona akcja informacyjna na temat projektu.

W dniu 7 marca 2018 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbyło się spotkanie Pana Adama Lipińskiego, Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z Wojewódzkimi Pełnomocnikami i Koordynatorami, podczas którego przyszłym beneficjentom przedstawiono cel projektu oraz planowane działania merytoryczne.

Kolejne spotkanie, zorganizowane w dniu 26 września 2018 r., miało już charakter seminarium szkoleniowego dla grupy docelowej projektu, tj. Wojewódzkich Pełnomocników i Koordynatorów. W seminarium wzięły udział 42 osoby, w tym 20 Koordynatorów z ministerstw, GUS i KPRM oraz 13 Wojewódzkich Pełnomocników. Pozostałą grupę uczestników spotkania stanowił zespół KPRM, a także przedstawiciele Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Centralnego Zarządu Służby Więziennej, zaangażowanych w przedmiotową problematykę. W trakcie spotkania uczestnikom zostały przedstawione najistotniejsze informacje, poświęcone problematyce równego traktowania, w tym dotyczące m.in. znaczenia kluczowych pojęć z zakresu równego traktowania i praw człowieka, mechanizmów dyskryminacji, prawa antydyskryminacyjnego – krajowego, Unii Europejskiej i międzynarodowego, grup narażonych na nierówne traktowanie w Polsce, dobrych praktyk w zakresie równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji, Wytycznych ONZ ds. biznesu i praw człowieka, Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020. Seminarium miało również na celu podniesienie poziomu umiejętności Wojewódzkich Pełnomocników i Koordynatorów w zakresie rozpoznawania sytuacji dyskryminacyjnych w urzędzie oraz identyfikacji obszarów działania w obrębie własnego stanowiska (zakresu obowiązków) w odniesieniu do przeciwdziałania dyskryminacji.

Grupa docelowa została objęta testem sprawdzającym wyjściową wiedzę w zakresie zagadnień objętych projektem. Badanie z użyciem formularza ankiety zawierającej taki sam zestaw 20 pytań testowych wielokrotnego wyboru zostało przeprowadzone przed seminarium oraz po jego zakończeniu. Do testu ex post dołączono 5 pytań dotyczących opinii uczestników seminarium na temat wyzwań związanych z przeciwdziałaniem dyskryminacji i promowaniem polityki równości, a także ich potrzeb w zakresie pogłębienia/aktualizacji wiedzy oraz umiejętności związanych z pełnionymi obowiązkami służbowymi w obszarze problematyki dyskryminacji i równego traktowania. Analiza wyników testów uczestników uprawnia do stwierdzenia, że seminarium przyniosło pozytywne efekty. Po seminarium znacząco wzrósł u Wojewódzkich Pełnomocników i Koordynatorów zasób wiedzy m.in. na temat podstawowych kwestii związanych z problematyką dyskryminacji, rozeznawania sytuacji dyskryminacyjnych oraz innych kwestii prawnych omawianych na spotkaniu. Uczestnicy

seminarium pogłębili także swoją wiedzę na temat Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania Wytucznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2017-2020. Równie wysoko zostały ocenione cele seminarium, metody szkolenia, rytm pracy oraz środki dydaktyczne.

W 2018 roku zrealizowano również kolejne zadanie zaplanowane w projekcie. Została przeprowadzona ewaluacja Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 (dalej: KPDRT). Głównym celem badania była ocena dotychczasowych działań wynikających z KPDRT, w tym w zakresie równości szans płci. Przeprowadzone badanie miało umożliwić odpowiedź na pytania dotyczące stopnia osiągnięcia założonych przez Program celów głównych i szczegółowych, zakresu zrealizowania kluczowych działań, wpływu kluczowych działań na osiągnięcie założonych celów oraz sposobu, w jaki realizacja Programu przyczyniła się do realizacji zadań państwa w zakresie równego traktowania oraz niedyskryminacji. Zakres badania obejmował analizę corocznych raportów z realizacji KPDRT i sprawozdań z działalności Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania oraz badanie przedstawicieli instytucji zajmujących się koordynacją i realizacją założonych w KPDRT działań. Ankieta internetowa została skierowana do 47 urzędów i instytucji zaangażowanych w realizację KPDRT. W celu poszerzenia badań oraz wszechstronnego zebrania informacji na temat realizacji założonych celów, skuteczności działań oraz ich trwałości zostały też przeprowadzone indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami 12 instytucji oraz zogniskowany wywiad grupowy, do którego zaproszono przedstawicieli 7 instytucji. Badaniem objęto wszystkie obszary zawarte na lata 2013-2016: Obszar I. Polityka antydyskryminacyjna; Obszar II. Równe traktowanie na rynku pracy i w systemie zabezpieczenia społecznego; Obszar III. Przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy w rodzinie, i zwiększenie ochrony osób doświadczających przemocy; Obszar IV. Równe traktowanie w systemie edukacji; Obszar V. Równe traktowanie w systemie ochrony zdrowia; Obszar VI. Równe traktowanie w dostępie do dóbr i usług. Raport z badania przedstawia zagadnienia i wnioski do dalszej realizacji, dotyczące przeciwdziałania dyskryminacji oraz realizacji zasady równości szans płci i niedyskryminacji. Autorzy raportu w ramach przyszłych przedsięwzięć zalecają kontynuowanie dotychczasowych działań w zakresie uświadamiania i popularyzowania w społeczeństwie zagadnień związanych z równym traktowaniem i niedyskryminacją. Przeprowadzone badanie ewaluacyjne pokazało, że realizowane działania informacyjne i edukacyjne przynoszą wymierne korzyści dla grup dyskryminowanych, związane ze zwiększeniem świadomości społecznej dotyczącej problematyki nierównego traktowania. Pozwalają także na doskonalenie procedur związanych z zapewnieniem równości i niedyskryminacji w instytucjach publicznych.

W 2018 roku prowadzono także działania informacyjno – promocyjne w ramach projektu, m.in. poprzez zamieszczanie na stronie internetowej [www.rownetraktowanie.gov.pl](http://www.rownetraktowanie.gov.pl) komunikatów z organizowanych spotkań, utworzenie baneru projektu z głównymi informacjami dotyczącymi celu i przewidywanych działań oraz korespondencję skierowaną do decydentów, tj. wojewodów i ministrów.

W 2019 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania będzie realizował zadania badawczo-edukacyjne zaplanowane w projekcie. Zadania zostaną wykonane przez zewnętrznego Wykonawcę, wyłonionego w ramach przetargu nieograniczonego.

Działania zaplanowane na rok 2019 obejmują:



1. Badanie otoczenia wewnętrznego urzędów wojewódzkich oraz badanie otoczenia wewnętrznego ministerstw i wybranych urzędów centralnych wraz ze wsparciem eksperckim.
2. Badanie otoczenia zewnętrznego urzędów wojewódzkich oraz badanie otoczenia zewnętrznego ministerstw i wybranych urzędów centralnych wraz ze wsparciem eksperckim.
3. Działania edukacyjne z zakresu równego traktowania, przeciwdziałania dyskryminacji, w tym równości szans płci skierowane do Wojewódzkich Pełnomocników oraz Koordynatorów.
4. Zagregowanie wszystkich danych i ustaleń w formie 16 pakietów informacyjnych dla Wojewódzkich Pełnomocników.

Działania rozpoczną się od przeprowadzenia badania otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego ministerstw i urzędów centralnych oraz urzędów wojewódzkich. Badania będą zrealizowane przez ekspertów zewnętrznych, przy współpracy ze strony Koordynatorów oraz Wojewódzkich Pełnomocników, w celu identyfikacji obszarów w urzędzie, w których możliwe jest wdrażanie polityki równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji oraz występujących w tym zakresie trudności. Obejmować będą m.in. weryfikację dokumentów, procedur, ścieżek wewnętrznej komunikacji oraz możliwości współpracy Wojewódzkiego Pełnomocnika lub Koordynatora z kadrami urzędu w przedmiotowym obszarze, a także analizę możliwości współdziałania z organizacjami pozarządowymi w celu wypracowania modelu współpracy międzysektorowej na rzecz równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji. Badaniom będzie towarzyszyć wsparcie eksperckie dla Koordynatorów oraz Wojewódzkich Pełnomocników.

Diagnoza otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego będzie punktem wyjścia do opracowania zakresów zadań i kompetencji w zakresie realizacji polityki równościowej dla każdego Pełnomocnika i Koordynatora. Diagnoza będzie także punktem wyjścia do przygotowania pakietów informacyjnych dla Wojewódzkich Pełnomocników, służących do realizowania i monitorowania polityki równości płci na poziomie wojewódzkim oraz – w dalszym etapie projektu - pakietów informacyjnych dla Koordynatorów, które dostarczą im eksperckiej wiedzy na temat możliwości współpracy międzysektorowej i wspomogą skuteczność argumentacji na rzecz konieczności podejmowania takiej współpracy.

Działania edukacyjne będą realizowane poprzez indywidualny mentoring dla Wojewódzkich Pełnomocników i Koordynatorów oraz wizyty studyjne. Powyższe działania wyposażą uczestników projektu w wiedzę praktyczną i w znaczący sposób podniosą kompetencje w obszarze równego traktowania oraz możliwości wdrażania polityki równego traktowania.

#### **4. WYBRANE SPOTKANIA PEŁNOMOCNIKA Z PRZEDSTAWICIELAMI INSTYTUCJI I ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYMI W OBSZARZE RÓWNEGO TRAKTOWANIA**

---

Dodatkowo Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania odbywał także systematyczne spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych, organów i instytucji

zajmujących się sprawami przeciwdziałania dyskryminacji z różnych powodów, poruszając m.in. kwestie związane z równym traktowaniem i tolerancją.

**26 lutego 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielami Ligi Muzułmańskiej w Polsce.

W spotkaniu wzięli udział Abdul Jabbar Koubaisy, Dyrektor Ośrodka Kultury Muzułmańskiej w Warszawie; Youssef Chadid, Przewodniczący Rady Naczelnej Ligi Muzułmańskiej w RP; Nedal Abu Tabaq, Mufti Ligi Muzułmańskiej w RP; Edyta Chadid, Przewodnicząca Oddziału Wielkopolskiego Ligi Muzułmańskiej w RP; Paweł Dudek, Członek Rady Naczelnej Ligi Muzułmańskiej w RP oraz Ahmad Alattal, Przewodniczący Stowarzyszenia Studentów Muzułmańskich w Polsce. Było to pierwsze spotkanie Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania oraz przedstawicieli Ligi Muzułmańskiej poświęcone sytuacji polskich muzułmanów. Przedstawiciele Ligi Muzułmańskiej podziękowali Pełnomocnikowi za interwencję w sprawie ataku na Ośrodek Kultury Muzułmańskiej. Goście nakreślili również główne problemy związane z obrazem wyznawców Islamu w mediach. Przedstawiciele Ligi Muzułmańskiej zaapelowali o współpracę z polskim rządem w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji. Minister Adam Lipiński zdecydowanie potępił jakiegokolwiek ataki na muzułmanów i podkreślił swoją gotowość do działania w takich przypadkach. Obiecał również monitorować sytuację z pomocą przedstawicieli Ligi Muzułmańskiej. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zaproponował cykliczne spotkania albo powołanie zespołu, który miałby koordynować współpracę.

**7 marca 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z Pełnomocnikami Wojewodów i Koordynatorami do Spraw Równego Traktowania.

Celem spotkania było przedstawienie dotychczasowych i planowanych działań podejmowanych przez Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania oraz nakreślenie wizji współpracy z Pełnomocnikami Wojewodów i Koordynatorów m.in. w kontekście rozpoczynającego się projektu pn. „Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci oraz modelu współpracy międzysektorowej na rzecz równości szans płci”.

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Wojewodów ze wszystkich województw oraz przedstawiciele administracji rządowej na szczeblu centralnym, reprezentujących 17 ministerstw, Główny Urząd Statystyczny oraz Kancelarię Prezesa Rady Ministrów.

**20 marca 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z Ryszardem Ahmedem Rusnakiem, Przewodniczącym Najwyższej Rady Islamskiej, Naczelnym Imamem Polski.

Podczas spotkania Przewodniczący Ryszard Ahmed Rusnak nakreślił główne problemy związane z sytuacją szyitów w Polsce. Zaapelował o współpracę polskiego rządu z jego Zgromadzeniem. Minister Adam Lipiński zadeklarował gotowość do współpracy w tym zakresie.

**27 marca 2018 r.** Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielami Muzułmańskiego Związku Religijnego - Muftim Tomaszem Miśkiewiczem - Przewodniczącym Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP, Mohamedem Adhamem Abd El Aal - przedstawicielem Muzułmańskiego

Związku Religijnego w RP w województwie mazowieckim oraz Maciejem Jakubowskim - członkiem Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP.

Podczas spotkania Mufti Tomasz Miśkiewicz przedstawił Pełnomocnikowi najważniejsze problemy Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP, a także postulat nowelizacji ustawy z 1936 roku o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP. Goście zwrócili uwagę na medialne wypowiedzi o charakterze ksenofobicznym dotyczące wyznawców Islamu. Mufti Tomasz Miśkiewicz zaapelował również o ochronę muzułmańskiego miejsca kultu w Bohonikach w związku z rozbudową żwirowni i zamiarem uruchomienia zakładu bitumicznego. Ponadto, przedstawiciele Muzułmańskiego Związku Religijnego zadeklarowali gotowość uczestniczenia w procesie nowelizacji ustawy o ochronie zwierząt, w związku z kwestią uboju rytualnego. Minister Adam Lipiński zadeklarował natomiast gotowość dalszej współpracy z Muzułmańskim Związkiem Religijnym w RP.

**28 marca 2018 r.** – Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielem organizacji Wolni Obywatele RP. Spotkanie dotyczyło prowokacji Obywateli RP i ich działań w zakresie walki z faszyzmem i innymi przejawami nienawiści.

**29 marca 2018 r.** – Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielami Związku Ukraińców RP.

Podczas spotkania uczestnicy poruszyli kwestie finansowania z Rosji antyukraińskich organizacji; ataków na Ukraińców; zabezpieczenie Procesji 3 czerwca 2018 r., a także kwestię grobów i pomników związanych z Ukraińcami.

**11 kwietnia 2018 r.** – Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielami organizacji HejtStop (Projekt Polska).

Podczas spotkania uczestnicy poinformowali Pełnomocnika o swoich spostrzeżeniach związanych z brakiem sprzętu dla Policji i Prokuratury oraz problemem ze współpracą z międzynarodowymi portalami. Przedstawili również propozycję zmian ustawowych obejmujących m.in. problem definicji występkę takiego jak atak na OKM, z uwagi na fakt, że w obecnym stanie prawnym trudno zaklasyfikować go jako rasistowski/ ksenofobiczny, problemy z zależnościami między postępowaniem cywilnym i karnym, zaproponowali istnienie instytucji tzw. ślepego pozwu.

**17 kwietnia 2018 r.** – Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielami Ośrodka Monitorowania Zachowań Rasistowskich i Ksenofobicznych.

Podczas spotkania przedstawili swoje stanowisko związane z przeciwdziałaniem przestępstwom z nienawiści, w tym problemem z braku wiedzy i przygotowania przedstawicieli wymiarów ścigania.

**18 kwietnia 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielami Muzułmańskich Gmin Wyznaniowych z Kruszyńian i Bohonik- Muftim Januszem Aleksandrowiczem, Aleksandrem Bazarewiczem, Januszem Asanowiczem, Dżemilem Bogdanowiczem, Dżenetą Bogdanowicz, Marią Chazbijewicz, Różą Chazbijewicz oraz Bronisławem Talkowskim.

**24 kwietnia 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z Romanem Kwiatkowskim, Prezesem Stowarzyszenia Romów w Polsce.

W czasie spotkania Prezes Kwiatkowski poruszył m.in. problem zgodności z prawem Programu integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020 i wszystkich poprzednich rządowych programów na rzecz społeczności romskiej. Wygłosił opinię, że programy rządowe są nie tylko niezgodne z prawem, ale też niepotrzebne. Zasugerował, aby rezerwę budżetową przeznaczoną na ten cel przekazać na potrzeby osób niepełnosprawnych. Min. Adam Lipiński zapowiedział konsultacje w sprawie programów romskich w kontekście ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym. Goście przedstawili sytuację polskich muzułmanów – Tatarów i zwrócili się do Ministra Lipińskiego o wsparcie m.in. w zakresie ochrony ich tradycji i dziedzictwa.

**8 maja 2018 r.** – Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z Grzegorzem Dżemilem Bogdanowiczem.

Podczas spotkania poruszane były m.in. kwestie tj. likwidacja gminy warszawskiej, przypadki nienawiści wobec muzułmanów w mediach publicznych oraz konieczność nowelizacji ustawy z 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP.

**21 czerwca 2018 r.** – Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z przedstawicielkami organizacji „My, Rodzice – Stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA”.

Podczas spotkania uczestniczki sygnalizowały m.in. o mających miejsce w szkołach przypadkach braku tolerancji i dyskryminacji osób nieheteroseksualnych, a także o braku właściwej reakcji ze strony nauczycieli oraz dyrekcji szkół.

**10 września 2018 r.** - Konsultacje ze Współprzewodniczącym Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych

W czasie spotkania wymieniono informacje dotyczące systemowych i bieżących problemów mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. Rozmowa dotyczyła możliwości wypracowania mechanizmu stałej współpracy Pełnomocnika ze stroną mniejszościową Komisji Wspólnej, jak też szeregu zagadnień zasygnalizowanych przez Współprzewodniczącego Komisji Wspólnej jako problemy mniejszości narodowych i etnicznych, m.in.: niesatysfakcjonujących procedur konsultacji w sprawie rozporządzeń przygotowywanych przez MEN i braku podręczników szkolnych, braku rozwiązań pozwalających na tworzenie instytucji kultury mniejszości finansowanych z budżetu państwa, niewystarczającej aktywności pełnomocników wojewodów do spraw mniejszości narodowych i etnicznych, niesatysfakcjonującej oferty audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych w mediach, wysokości i sposobu przyznawania dotacji na podtrzymanie i rozwój języka i kultury mniejszości narodowych i etnicznych oraz potrzeby wprowadzenia edukacji na temat mniejszości i informacji o dorobku jej przedstawicieli w muzeach i instytucjach kultury.

Uzgodniono, że spotkania – nie tylko z Współprzewodniczącym, ale też ze wszystkimi przedstawicielami strony mniejszościowej w Komisji Wspólnej – będą kontynuowane i poświęcone szczegółowemu przedyskutowaniu zagadnień istotnych dla mniejszości

narodowych i etnicznych. Pełnomocnik poprosił też o przekazanie na piśmie informacji i postulatów w szczegółowych sprawach.

**14 września 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z Samem Borownbackiem Ambasadorem ds. wolności religijnej w Departamencie Stanu USA.

W spotkaniu uczestniczyli także przedstawiciele Departamentu Stanu, Biura ds. Międzynarodowej Wolności Religijnej oraz przedstawiciele Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Podczas spotkania omawiane były kwestie związane z kwestiami wolności religijnej na świecie i możliwościami zacieśnienia współpracy w tym zakresie. Ambasador Borownback wyraził uznanie dla zaangażowania Polski na rzecz wolności religijnej.

**2 października 2018 r.** Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z Karimą Bennoune, specjalną sprawozdawczynią Organizacji Narodów Zjednoczonych w dziedzinie praw kulturalnych oraz Johanne Bouchard, zajmująca się prawami człowieka w Wydziale ds. procedur specjalnych ONZ.

Spotkanie w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów było częścią programu specjalnej sprawozdawczynie w Polsce, w ramach którego spotkała się z przedstawicielami rządu i samorządów lokalnych, a także pracownikami instytucji kulturalnych i przedstawicielami środowiska kultury. Podczas spotkania z Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Równego Traktowania zostały poruszone m.in. kwestie związane z równym traktowaniem oraz sytuacja mniejszości religijnych, etnicznych i narodowych. Celem wizyty Specjalnej Sprawozdawczynie w Polsce była ocena polityki zapewnienia przedstawicielom różnych środowisk możliwości dostępu do dziedzictwa kulturowego, a także dyskusja o dobrych praktykach i zwrócenie uwagi na wyzwania związane z korzystaniem z dóbr kultury w kontekście budowania społeczeństwa obywatelskiego.

**28 listopada 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wraz z panią Anna Schmidt-Rodziewicz, Poseł na Sejm RP odwiedził Centrum Wspomagania Rozwoju Małego Dziecka w Jarosławiu. Centrum wspiera rozwój dzieci przedwcześnie urodzonych, z niepełnosprawnością lub zagrożonych niepełnosprawnością oraz zapewnia również system specjalistycznych oddziaływań profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczo-rehabilitacyjnych i terapeutyczno-edukacyjnych.

Po wizycie w Centrum Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania gościł w Środowiskowym Domu Samopomocy, który ułatwia codzienne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością intelektualną poprzez m.in. zapewnienie im aktywności, naukę funkcjonowania na co dzień oraz pracę.

**3 grudnia 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania spotkał się z ekspertkami ONZ ds. dyskryminacji kobiet w prawie i praktyce Panią Ivaną Radačić, Przewodniczącą Grupy Roboczej oraz Melissą Upreti.

Podczas spotkania ekspertki poruszyły kwestie krajowych przepisów regulujących prawa kobiet oraz udział kobiet w życiu społeczno-gospodarczym, a także realizację zapisów ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

**5 grudnia 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wziął udział w uroczystym zapaleniu lampy chanukowej z okazji żydowskiego Święta Świetał.

Chanukowe świece, których światło symbolizuje pokój, tolerancję i wolność, zapalili wspólnie Wicemarszałek Sejmu RP Beata Mazurek, Naczelny Rabin Izraela Dawid Baruch Lau oraz Rabin Szalom Dow Ber Stambler.

**18 grudnia 2018 r.** - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania wraz z przedstawicielami Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną uczestniczył w spotkaniu z Panem Łukaszem Szumowskim, Ministrem Zdrowia.

Tematem rozmowy była potrzeba wyodrębnienia wczesnej interwencji w polskim systemie zdrowia jako świadczenia o wielkim znaczeniu dla zdrowia i rozwoju najmłodszych dzieci.

**5. Wykaz spotkań, wydarzeń i konferencji objętych honorowym patronatem Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w roku 2018.**

lp.	Organizator	Wydarzenie	Termin	Miejsce
1	Fundacja Edukacyjna Perspektywy	XI edycja ogólnopolskiej akcji Dziewczyny na politechniki!	kwiecień 2018	zasięg ogólnopolski
2	Fundacja Edukacyjna Perspektywy	IX edycja ogólnopolskiej akcji Dziewczyny do ścisłych!	kwiecień 2018	zasięg ogólnopolski
3	Fundacja Rodzin Polskich im. św. Jana Pawła II	Konferencja <i>Śląsk i Warmia - wspólna sprawa</i>	23.03.2018 r.	Olsztyn
5	Stowarzyszenie Na Tak	VII edycja Biegu Na Tak - Run of Spirit	12.05.2018 r.	Poznań
6	Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku	X-ta edycja Forum III Wieku	5-8 września 2018 r.	Nowy Sącz/Krynica Zdrój
7	Fundacja im. Lesława A. Pagi	Akademia Liderów Biznesu	styczeń – czerwiec 2018	zasięg ogólnopolski
8	Polska Fundacja Pomocy Humanitarnej "Res Humanae"	XXV Konferencji pn. „Człowiek żyjący z HIV w rodzinie i społeczeństwie”	Listopad 2018	zasięg ogólnopolski